

GROENLINKS

WEST BETUWE: GROEN, SOCIAAL EN OPEN!

DROMEN

EN

DOEN

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022-2026

INHOUD

INLEIDING: DROMEN EN DOEN	3
GROEN	5
- DROOM: MINIBOS ALS SCHOOLLOKAAL	5
- KLIMAATVERANDERING KANTELEN	6
- DROOM: PLUKTUIN VAN HET DORP	8
- BOUWEN AAN BIODIVERSITEIT	8
- DUURZAME KADERS	9
SOCIAAL	11
- IEDEREEN KAN MEEDOEN	11
- DROOM: BELANGRIJKE JAREN	12
- VOLDOENDE INKOMEN OM TE LEVEN	12
- WEG MET DE ENERGIEARMOEDE	13
- ALLEEN DUURZAME WERKGELEGENHEID	13
- SAMEN ANDERS WONEN	14
- DROOM: TAALGENOTEN	15
- KINDEREN IN DE KERNEN	15
- OP ZOEK NAAR DE BESTE ZORG	16
OPEN	18
- DROOM: BERAAD VOOR HET KLIMAAT	18
- MEEDENKEN, MEEPRATEN, MEEDOEN	18
- MET ELKAAR BESTUREN	19
- LEEFBARE KERNEN VOOR IEDEREEN	20
- VERTROUWEN EN VEILIGHEID	20
- KLEINSCHALIG TOERISME	21
- DROOM: KERNEN KARAVAN	22
- VERBEELDING EN BEWEGING	22
LINKS NAAR ACHTERGRONDARTIKELEN	24

DROMEN EN DOEN

We kijken terug en vooruit. Drie jaar geleden deden we voor het eerst mee aan de gemeenteraadsverkiezingen van de nieuwe gemeente West Betuwe. Er moest geharmoniseerd worden en daar was tijd voor nodig. De drie voormalige gemeenten hebben de afgelopen jaren standpunten, meningen, inzichten, afspraken en regels gewikt en gewogen en deze in beleidsnota's gegoten. De fractie GroenLinks West Betuwe mocht meedenken en meedoen vanuit een nieuwkomerspositie. Dat had als voordeel dat we er open in stonden, het had als nadeel dat er veel zaken nog doorgang vonden omdat ze nu eenmaal zo afgesproken waren in het verleden: megastallen waar al vergunningen voor waren afgegeven, projectleiders waar al beloftes aan waren gedaan en staalslakken die al onder de grond lagen.

Het woord 'samen' viel vaak in de gemeentelijke nota's en GroenLinks West Betuwe heeft telkens weer het zoeken naar werkelijke verbinding tussen partijen onder de aandacht gebracht. Met het 'Krakeling Perspectief' en 'Scrabble voor Raadsleden' hebben wij tijdens onze reflectie op de Perspectief Nota's van 2020 en 2021 de noodzaak van het samenwerken en het verbinden van de verschillende domeinen niet alleen verwoord maar ook verbeeld. Omdat beelden soms meer zeggen dan woorden. Toch staat ook dit verkiezingsprogramma vol met woorden. Dromende woorden, woorden om over na te denken, maar vooral: woorden die tot actie oproepen: werkende woorden.

We hebben ons programma weer onderverdeeld in Groen, Sociaal en Open en er haalbare dromen aan gekoppeld die alleen uit kunnen komen als we overgaan tot actie. Ook onze hoofdthema's zijn met elkaar verbonden. Als inclusie langskomt in Sociaal moet dat tastbaar worden in Groen en Open. Als de energietransitie genoemd wordt in Groen krijgt energiegearmoede volop aandacht in Sociaal. Als we de arbeidsmigranten fatsoenlijke huisvesting willen geven in Sociaal creëren we daar draagvlak voor door actief meedenkende burgers in Open.

Er is in West Betuwe meer wat ons bindt dan wat ons scheidt. GroenLinks heeft veel zaadjes gezaaid. Bijna alle partijen omarmen inmiddels duurzaamheid, biodiversiteit, participatie en inclusie. Groen, sociaal en open dus. Laten we die kernwaarden met elkaar delen en omzetten in de juiste daden. Niet opgaan in de waan van de dag, maar vol vertrouwen met elkaar als burgers - van wethouder tot vrijwilliger, van raadslid tot fruitteler - constructief samen de handen uit de mouwen steken.

EN HOE ZIT HET MET DE FINANCIËN?

Wij realiseren ons natuurlijk dat er aan onze wensen, dromen en acties soms een prijskaartje hangt. Niet altijd, want veel van onze ideeën kunnen zichzelf terugbetalen door op een andere, betere en meer efficiënte manier samen te werken binnen het gemeentelijke apparaat of met andere organisaties, zoals in ons programma regelmatig wordt aangegeven. Of simpelweg door

andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door meer participatie van bewoners mogelijk te maken en het 'right to challenge' te omarmen waarbij inwoners zelf met alternatieve oplossingen kunnen komen. Dergelijke initiatieven vergroten ook het draagvlak voor gemeentelijk beleid.

De echte uitdagingen liggen bij de keuzes die we maken over de manier waarop we de beschikbare gelden besteden. Daar kan de politiek, en dus ook GroenLinks, invloed op uitoefenen. De afgelopen jaren is er flink bezuinigd op het sociale domein. Veel geld is gegaan naar bijvoorbeeld de aanpassing van de jachthaven in Geldermalsen en het wegenonderhoud. Wij denken dat er nu kansen liggen voor extra steun voor de warmtetransitie of de invoering van een burgerberaad. Ook dagen we de gemeente uit om met goede plannen te komen en meer te investeren om energiearmoede tegen te gaan, zoals wij voorstellen in dit programma.

We zijn nog niet zover dat we bij ieder onderwerp een doorgerekend plan hebben, maar willen wel steeds beter in kaart brengen waar de gemeente bezuinigt, en waar de vrijgekomen middelen voor worden ingezet. Op die manier kunnen we met sterke voorstellen komen voor de financiering van de wensen, dromen en acties zoals we ze in ons programma hebben opgenomen.

GroenLinks West Betuwe

GROEN

GroenLinks West Betuwe koestert het Rivierenland, een prachtige streek om te wonen, te werken en te genieten. Het landschap van de Waal en de Linge met mooie vergezichten en inspirerend natuurschoon is uniek. Om dat landschap ook in de toekomst mooi en gezond te houden, dragen alle inwoners actief bij aan het nieuwe verhaal, een verhaal van bewustwording, verandering en actie. Als we de gevolgen van al onze acties bij elkaar optellen is elke bijdrage betekenisvol. Niet alleen op papier maar vooral in de praktijk, in onze eigen leef- en werkomgeving. Drie met elkaar verbonden hoofdthema's staan daarbij centraal: het tegengaan van klimaatverandering, het herstellen van de biodiversiteit en een duurzame ruimtelijke ordening.

DROOM: MINIBOS ALS SCHOOLLOKAAL

Trefwoorden: klimaatadaptatie-educatie-vrijwilliger-burgerinitiatief-biodiversiteit

Henk van Mourik stapt op zijn fiets. Hij geniet van het mooie weer nadat het dagenlang keihard heeft geregend en gestormd. Gelukkig had hij vorige zomer alle tegels uit zijn tuin gehaald en vervangen door gras en struiken en was er weinig wateroverlast. Als hij zijn wijkje achter zich heeft gelaten en langs de weilanden fietst ziet en hoort hij een grutto neerstrijken op een paaltje en glimlacht tevreden. Door het nieuwe mestbeleid, de hogere grondwaterstand en het latere maaien van de akkers laat de nationale vogel van Nederland weer van zich horen.

De contouren van het minibos tekenen zich af tegen de onbewolkte lucht en hij verheugt zich op de les die hij daar straks als vrijwilliger mag geven aan groep zeven van Het Kompas. Hij begint altijd met het verhaal van de koninginnenpage, de vlinder die tegenwoordig steeds vaker te zien is in het minibos. Eén van de zeldzame gevallen waarin de klimaatverandering iets leuks met zich mee heeft gebracht. Elke keer weer als hij zijn fiets achterlaat en het bos inloopt verwondert hij zich over de kracht van de inheemse bomen en struiken die hier geplant zijn na de succesvolle actie 'burgers, boeren, bomen!' Dankzij een boer die met gerichte subsidie over kon stappen op duurzame landbouw en een stukje grond afstond, is dit nu zijn biodiverse schoollokaal!

(zie linkjes p.24)

KLIMAATVERANDERING KANTELEN

De ontwrichtende gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder: zeespiegelstijging, forse hoos- en hagelbuien, toenemende kans op overstromingen, langdurige droogte, extreme hitte, (bos)branden. Opwarming van onze aarde door broeikasgassen als koolstofdioxide (CO₂) en methaan (CH₄) is onomkeerbaar. We moeten ons gaan aanpassen aan de klimaatverandering die al heeft plaatsgevonden en zorgen dat verdere opwarming stopt. Deze problematiek is zeer dringend. Er is geen tijd te verliezen. GroenLinks vindt dat West Betuwe een serieuze bijdrage moet leveren om het tij te keren, in lijn met het landelijke Klimaatakkoord en de Klimaatwet.

DOEN:

1. klimaatneutraliteit prioriteit geven en boven alle andere belangen plaatsen, hoe legitiem die ook zijn,
2. bepleiten dat de huidige gemeentelijke doelstelling “Energie neutraal in 2050” wordt uitgebreid tot “Klimaatneutraal”; dat wil zeggen dat de uitstoot van alle broeikasgassen omlaag wordt gebracht, niet alleen die van de energieproductie maar ook die van de industriële en agrarische bedrijven; we willen eerder dan in 2050 klimaatneutraal zijn, dat is hard nodig gezien de nieuwste informatie van onder meer het IPCC, het KNMI en de Climate Action Tracker,
3. ervoor zorgen dat in elk formulier om een vergunning aan te vragen voortaan ook een paragraaf staat over hoe klimaatverandering tegengegaan wordt,
4. in de Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 de op te wekken duurzame elektriciteit verdubbelen ten opzichte van de RES 1.0 en dit borgen in gemeentelijk beleid; nieuwe windmolens en zonnepanelen worden zo goed mogelijk ingepast in het landschap, hinder voor omwonenden wordt zo veel mogelijk vermeden en bewoners in de omgeving kunnen mede-eigenaar worden,
5. met andere gemeenten en netbeheerder Liander snel tot overeenstemming komen over het op orde krijgen van de energie-infrastructuur (netuitbreidingen, opslag) die nodig is voor grote hoeveelheden duurzame energie,
6. de gemeente ertoe aanzetten om in overleg met burgers, woningcorporaties, energiecoöperatie en bedrijven een analyse te maken per kern, wijk of straat welke vorm van duurzame(re) warmtevoorziening daar wenselijk en verstandig zal zijn,
7. zo snel mogelijk, maar in elk geval vóór 1 juli 2024, burgers duidelijkheid laten krijgen over hun individuele traject naar een uiteindelijk gasloze warmtevoorziening,
8. alle burgers en bedrijven op korte termijn beslissingen laten nemen over welke stappen in de goede richting ze de eerstkomende jaren willen en kunnen zetten: sommige wijken en industrieterreinen kunnen geschikt zijn voor relatief kleine

collectieve warmtenetten, veel andere kernen en straten zijn aangewezen op meer individuele oplossingen waarbij burgers wel samen advies kunnen inwinnen en samen installaties kunnen inkopen en plaatsen,

9. burgers en bedrijven actief informeren over en verleiden tot energiebesparing,
10. de mogelijkheden voor het kadastraal splitsen van huizen bij energieneutrale verbouw versoepelen,
11. in het bouwbesluit voor bedrijfsgebouwen opnemen dat het draagvermogen van daken voldoende is voor zonnepanelen,
12. bedrijven verplichten zonnepanelen op hun dak te plaatsen, om zo zelf in een flink deel van hun energiebehoefte te voorzien,
13. alleen lokale groene stroom inkopen en een samenwerkingsovereenkomst sluiten met Coöperatie Duurzaam West Betuwe (Betuwestroom) voor voldoende opwekking,
14. het Energieloket West Betuwe en het Centrum voor Duurzaamheid De Knop verder uitbouwen,
15. energiearmoede aanpakken en het mogelijk maken voor mensen met een kleine beurs hun woning te isoleren en zonnepanelen te installeren,
16. ervoor zorgen dat elke kern minimaal één openbaar laadplein voor elektrische voertuigen heeft in 2024,
17. onnodige buitenverlichting, inclusief reclameverlichting van middernacht tot zes uur 's morgens, verminderen of verbieden en voor de noodzakelijke verlichting alleen nog LED gebruiken,
18. met de boeren in gesprek gaan over de beste manier om de uitstoot van methaan en stikstof tegen te gaan, onder meer door het verkleinen van de veestapel.

DROOM: PLUKTUIN VAN HET DORP

Trefwoorden: groen-open-leefbaarheid-inclusie-educatie-generatiewoning

Jasper heeft net samen met Opa het hok schoongemaakt omdat het Opa's beurt is. Dat kan Jasper zelf lezen op het rooster dat boven de stal hangt. Alle namen van de mensen uit het dorp die meedoen met de dorps tuin, staan op die lijst omdat ze staldienst hebben of omdat ze voer komen brengen. Opa was het helemaal vergeten, maar Oma wist het nog. Gelukkig vergeet Opa als hij bij de varkens is helemaal niets en weet hij precies wat hij moet doen. Hij weet alles nog van varkens omdat hij altijd op een boerderij werkte. Dat ze wel tien jaar kunnen worden bijvoorbeeld en 's zomers in de modder willen liggen.

Opa en Jasper lopen door de tuin met fruit en wilde bloemen en doen een wedstrijd wie de meeste bijen ziet. Als ze langs de pruimen en frambozen lopen is Jasper een beetje teleurgesteld omdat alle kinderen uit de buurt de frambozen al geplukt hebben. Nu moet hij weer wachten tot er nieuwe frambozen rijp zijn. Gelukkig zijn er wel verse eitjes door de familie Kip gelegd. Die nemen ze mee voor Oma. Straks gaan ze thuis samen pannenkoeken bakken in de grote keuken van het gebouw wat vroeger een kantoor was en waar hij met papa en mama en Opa en Oma en nog veel meer mensen woont.

BOUWEN AAN BIODIVERSITEIT

De natuur van het prachtige Rivierenlandschap wordt vaak en uitbundig geprezen door inwoners en bezoekers. Wij overleven niet zonder de natuur. Helaas is de natuur ondergeschikt geraakt aan de huidige intensieve landbouw, veehouderij, tuinbouw en fruitteelt, het wegverkeer, de industrie en de fossiele energievoorziening. Bij elkaar opgeteld produceren die sectoren grote hoeveelheden schadelijke afvalstoffen (waaronder ammoniak en andere stikstofverbindingen) met ingrijpende gevolgen voor de natuur en de biodiversiteit. De natuur heeft geen stem, daarom moeten wij voor haar opkomen.

DOEN:

1. ervoor pleiten dat we als gemeente boeren en tuinders ondersteunen en adviseren bij nieuwe verdienmodellen voor natuur-inclusieve landbouw, biologische en kringloopproductie, energieleverende kassen, regionale afzetcoöperaties en vormen van recreatie en dienstverlening,
2. diversiteit van gewassen promoten en monocultuur ontmoedigen, ook om kans op plant- en dierziektes te verminderen,
3. het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zo veel mogelijk verminderen en ontmoedigen, niet alleen in bebouwde kommen en bij nieuwbouw maar ook in het

buitengebied en bij bestaande woningen; dit is nodig voor de biodiversiteit en de gezondheid van mens en dier,

4. zo min mogelijk bomen kappen en bomen die uit veiligheidsoverwegingen of vanwege nieuw- of verbouw gekapt moeten worden vervangen door nieuwe bomen, en ervoor zorgen dat in 2025 minimaal één boom per inwoner is bijgepoot,
5. agrariërs stimuleren om bomen of hagen (bijvoorbeeld vlechthagen) aan te planten en te onderhouden in de akkerranden,
6. er alles aan doen om de grote oppervlakte aan gemeentelijke bermen en groenstroken zo snel mogelijk volgens Kleurkeur 2021 te beheren; er wordt dan in fasen gemaaid, de tijdstippen van maaien worden ecologisch verantwoord gekozen en het maaisel wordt afgevoerd, zo mogelijk in een samenwerking met inwoners (groenbrigades),
7. alle burgers en boeren aanmoedigen om in akkerranden, groenstroken en stukken tuin gebiedseigen bloemmengsels te zaaien om insecten en vogels te trekken, die op hun beurt ook weer als natuurlijke bestrijders in de gewassen kunnen fungeren.

DUURZAME KADERS

Voor een duurzame ruimtelijke ordening zijn heldere kaders nodig waarbinnen burgers en bedrijven zich duurzaam kunnen bewegen. GroenLinks is van mening dat de nieuwe Omgevingswet niet mag uitdraaien op privatisering van de ruimtelijke ordening. Grote, vaak machtige bedrijven en projectontwikkelaars mogen niet de dienst uit gaan maken.

DOEN:

1. ervoor zorgen dat na de inwerkingtreding van de Omgevingswet alle 'oude', dan aan de gemeente overgedragen rijksregels – bijvoorbeeld milieuregels - één op één worden overgenomen; een rijksregel wordt uitsluitend vervallen verklaard als hij na ruime discussie in West Betuwe niet in het algemeen belang blijkt te zijn,
2. voor de uitvoering van de gemeentelijke omgevingsvisie in elk geval twee omgevingsprogramma's opstellen, een rondom het thema klimaatverandering en een rondom het thema biodiversiteit,
3. de toekomst van het buitengebied veiligstellen door te kiezen voor een combinatie van agrarisch en recreatief gebruik met respect voor landschap, cultuurhistorie en natuur waarbij kleinschaligheid voorop staat,
4. geen nieuwe megastallen meer toestaan in West Betuwe,

5. onder strikte voorwaarden toestemming geven om zonnevelden tot 2 MW aan te leggen; grotere zonnevelden niet toegestaan, omdat de grond onder meer nodig is voor natuur-inclusieve, meer extensieve landbouw,
6. het fietspadennetwerk in de gemeente uitbreiden, veiliger maken (duurzaam verlichten; waar mogelijk los van de autorijbaan; bewaakte stallingen) en goed onderhouden,
7. ons als gemeente inzetten, onder meer bij de provincie, voor een slimmer openbaar vervoersnetwerk met betere verbindingen tussen de kernen en bij station Geldermalsen een vervoerscentrum met OV-fietsen, boodschappenbus en elektrische deelauto's,
8. ons ervoor inzetten dat de treinverbindingen tussen Dordrecht en Arnhem worden verbeterd en de frequentie van alle spoorverbindingen wordt verhoogd,
9. alleen nog maar duurzame, groene, klimaat-robuste en voor iedereen toegankelijke woonwijken en bedrijventerreinen ontwikkelen,
10. zoveel mogelijk bouwen naast of tussen bestaande bebouwing en/of bij knooppunten van openbaar vervoer en geen toestemming meer geven om langs de Linge en (uiterwaarden van) de Waal te bouwen,
11. de ambtelijke capaciteit zowel gemeentelijk als regionaal aanzienlijk vergroten om de klimaattransitie (inclusief energietransitie) en het biodiversiteitsherstel vorm te geven en voor het noodzakelijke toezicht op en de handhaving van het gemeentelijke Omgevingsplan.

SOCIAAL

Iedereen heeft recht op een dak boven zijn hoofd, brood op de plank en de mogelijkheid om naar school te gaan of te werken. Voor GroenLinks West Betuwe staat het welzijn van haar inwoners voorop, hebben inwoners oog voor elkaar en werkt de gemeente actief samen met verenigingen, dorpshuizen, professionals en belangengroepen. Wij zetten ons in voor het behoud van basisvoorzieningen in de kernen zoals winkels, scholen en huisartsenposten. De komende raadsperiode willen wij burgers meer en beter betrekken bij het gemeentelijk sociaal beleid via thema-avonden, burgerberaden en het stimuleren van burgerinitiatieven.

IEDEREEN KAN MEEDOEN

GroenLinks streeft er naar dat iedere inwoner in West Betuwe een bijdrage kan leveren aan de samenleving door werk, vrijwilligerswerk of mantelzorg. Wij staan voor voldoende werkgelegenheid in West Betuwe en de gemeente zet in op goede bereikbaarheid en huisvesting voor werknemers. Wij willen dat de gemeente zich extra inzet voor mensen die moeilijk (vrijwilligers)werk kunnen vinden en drempels wegneemt voor mensen met beperkingen zodat ook zij gebruik kunnen maken van de voorzieningen die er voor alle inwoners van West Betuwe zijn. De afhankelijkheid van mantelzorgers wordt steeds groter maar mag nooit in plaats komen van professionele zorg. Mantelzorgers en vrijwilligers moeten zich gewaardeerd voelen door de gemeente.

DOEN:

1. inwoners begeleiden bij het vinden van vrijwilligers(werk) en mogelijkheden voor bijscholing,
2. nauw samenwerken met gemeente, UWV, Werkzaak en lokale bedrijven en uitwisseling van gegevens mogelijk maken als dat nodig is,
3. op zoek gaan naar werkplekken bij de gemeente en lokale bedrijven voor mensen die moeilijk aan het werk komen en naar stage- en werkervaringsplaatsen voor jongeren en statushouders,
4. alle openbare gebouwen, de straat en het openbaar vervoer toegankelijk maken voor mensen met een beperking,
5. toegankelijkheid als eis opnemen bij de bouw van nieuwe voorzieningen en bij de plannen en uitvoering daarvan gebruik maken van de expertise van mensen met een beperking,

6. een gemeentelijke vrijwilligerspas invoeren voor vrijwilligers zodat ze met korting gebruik kunnen maken van bv het zwembad, de bibliotheek of het filmhuis.

DROOM: BELANGRIJKE JAREN

Trefwoorden: samenleving-mantelzorg-waardering-inclusie

Marianne schenkt nog een kop koffie in en geniet van het uitzicht en de ochtendzon. Vanmiddag begint haar late dienst in de zorginstelling waar ze alweer bijna vijf jaar werkt als fysiotherapeut. Ze denkt terug aan de tijd toen ze als alleenstaande ouder twee jonge kinderen moest verzorgen en haar moeder ernstig ziek werd. Het lukte haar niet om de zorg voor de kinderen en die voor haar moeder te combineren met haar werk. Uiteindelijk nam ze ontslag. Dat was een opluchting en gaf even lucht. Gelukkig kon ze terugvallen op de basisinkomen-regeling van de gemeente die net in werking was gegaan, waardoor ze rond kon komen. Twee jaar lang was ze de mantelzorger voor haar moeder. Jaren die ze niet had willen missen.

VOLDOENDE INKOMEN

GroenLinks West Betuwe wil dat iedere inwoner voldoende inkomen heeft voor een menswaardig bestaan. Wij staan voor een menselijke uitvoering van de bijstandswet en in de nabije toekomst een vorm van basisinkomen. (zie linkje p.24) Een basisinkomen maakt het voor mantelzorgers ook mogelijk om voor kortere of langere tijd te zorgen voor ouders of kinderen en minder betaald werk te verrichten.

Ook in West Betuwe heeft een steeds groter aantal inwoners schulden. Wij streven naar preventie van schulden door voorlichting en educatie en het vroegtijdig signaleren en oplossen van de schulden.

DOEN:

1. het gesprek over het basisinkomen in onze gemeente starten en leren van het regionale initiatief Rivierenland voor een proefproject basisinkomen
2. één gemeentelijk aanspreekpunt opzetten voor inwoners met schulden en daarbij intensief samenwerken met o.a. SchuldHulpmaatje, de Voedselbanken en de kerkelijke Caritas,
3. (een deel van) de schulden tijdelijk door de gemeente over laten nemen als zinnige investering om mensen met schulden weer perspectief te bieden,

4. mensen met een bijstandsuitkering de mogelijkheid bieden wat bij te verdienen, een bedrijfje te starten of vrijwilligerswerk te doen en daar helder en positief over communiceren vanuit de gemeente.

WEG MET DE ENERGIEARMOEDE

Ook in West Betuwe bestaat energiearmoede: mensen met een laag inkomen wonen in een koud huis, slagen er niet in hun energierekening te betalen of hebben onvoldoende geld om te investeren in zonnepanelen of energiezuinige apparatuur. GroenLinks wil dat de gemeente West Betuwe de energiearmoede aanpakt zodat iedereen in onze gemeente kan meedoen aan en mee profiteren van de energietransitie. Bij renovatie en nieuwbouw in de sociale huursector worden zonnepanelen en woningisolatie vast onderdeel van de bouwplannen.

DOEN:

1. nauwer samenwerken met Schuldhulpmaatje, woningbouwverenigingen en energieleveranciers bij de aanpak van energiearmoede,
2. vanaf 2023 jaarlijks minimaal twee projecten op het gebied van energiearmoede uitvoeren om mensen met een smalle beurs te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen (isolatie, verlichting) en de aanschaf of huur van zonnepanelen,
3. het isoleren van bestaande woningen en het plaatsen van zonnepanelen door de woningbouwverenigingen versnellen,
4. de gemeente een structurele financiële bijdrage laten leveren voor de aanpak van energiearmoede via Energiebank Rivierenland.

ALLEEN DUURZAME WERKGELEGENHEID

GroenLinks streeft naar het behoud en de komst van nieuwe mens- en milieuvriendelijke MKB-bedrijven die voor duurzame werkgelegenheid zorgen. We staan voor een balans tussen economische groei en leefbaarheid en willen de kwaliteit en de grenzen van de groei in onze landelijke gemeente bewaken. Wij willen dat bedrijven in de regio zich houden aan wettelijke afspraken over arbeids- en leefomstandigheden voor alle werknemers en dat de gemeente daar actief op toeziet. Als er geen goede huisvesting is, kunnen bijvoorbeeld arbeidsmigranten niet komen werken,

“Koop lokaal” is ons motto, dan zijn er korte lijnen tussen producent en consument, voorkomen we onnodig vervoer en stimuleren de lokale werkgelegenheid. GroenLinks staat voor de lokale supermarkt, boerderijwinkels, biologische groente, en streekproducten.

DOEN:

1. zorgen voor voldoende, veilige en comfortabele huisvesting voor de arbeidsmigranten met controle op de toepassing van de regels,
2. een soepel vergunningenbeleid hanteren voor (boerderij)winkels en bedrijven met lokale producten en diensten,
3. streekproducten als Betuws Best, Puur Betuws, Lingeproducten, Mariënwaardt en Deeli promoten,
4. in het gemeentehuis zo veel mogelijk producten uit de streek serveren.

SAMEN ANDERS WONEN

GroenLinks kiest voor kleinschalige, betaalbare en duurzame woningbouw binnen de grenzen van de huidige bebouwing met ruimte voor nieuwe woonvormen voor verschillende leeftijden. De dorpen behouden het dorpskarakter en Geldermalsen is de groeikern met woningbouw, voorzieningen en aantrekkelijk openbaar vervoer van en naar de dorpen. We willen meer sociale huurwoningen door bestaande huurwoningen niet te verkopen, doorstroming in de huursector te stimuleren en door extra bouw. We streven naar diversiteit in de dorpen en wijken zodat jong en oud, mensen met meer of minder beperkingen en mensen van verschillende komaf zoals lang gevestigde Betuwanenaren, migranten en statushouders met elkaar samenleven.

DOEN:

1. het bouwen in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) vereenvoudigen en stimuleren,
2. ruimte bieden aan nieuwe woonvormen (meer generatiewoningen, hofjes, kangoeroewoningen) waarin bijvoorbeeld ouderen en jongeren bij elkaar wonen, zelfstandig maar ook met zorg voor elkaar,
3. gevarieerd bouwen voor verschillende leeftijden en voor mensen die meer of minder te besteden hebben om zo het doorstromen naar een passende woning niet ver van huis aantrekkelijk te maken,
4. het splitsen van woningen makkelijker maken en ervoor waken dat er geen huizen aan de markt onttrokken worden die opgesplitst worden om kamers tegen woekerprijzen te verhuren,
5. vergunningen geven aan boerenbedrijven die willen stoppen om alternatieve woonvormen te creëren en zo een oplossing bieden voor de leegloop van het platteland en het woningtekort,

6. de startersleningen voor jongeren verhogen naar 50.000 Euro,
7. extra huurwoningen bouwen voor eenpersoonshuishoudens,
8. voldoende woningen beschikbaar stellen voor het aantal statushouders dat West Betuwe van de landelijke overheid moet opnemen.

DROOM: TAALGENOTEN

Trefwoorden: samenleving-inclusie-Nederlandse taal

Vildan stapt de klas binnen. Ze geeft les aan statushouders die Nederlands moeten leren en bereidt hen voor op het inburgerings-examen. Bij de een gaat dat sneller dan bij de ander en ze probeert zoveel mogelijk af te stemmen op de individuele leerling. Zo'n vijftien jaar geleden zat ze hier zelf op school. Het was niet makkelijk om de Nederlandse taal te leren lezen en spreken, maar ze was heel gemotiveerd, werkte hard en haar docenten stimuleerden haar, net als haar Taalmaatje Petra. Vildan droomde van een toekomst in Nederland en de nieuwe taal leren was een sleutel voor succes. Petra moedigde haar aan om naar de lerarenopleiding te gaan en uiteindelijk kreeg ze een baan op deze school en schrijft nu columns voor de lokale krant.

KINDEREN IN DE KERNEN

Een basisschool is essentieel voor de leefbaarheid in de kernen, als er geen basisschool meer is, vertrekken jonge mensen en zullen de dorpen snel vergrijzen. GroenLinks streeft naar het behoud van bestaande basisscholen in de dorpen en een veilige weg naar school voor fietsers en voetgangers. Ook kinderopvang is aanwezig in de directe omgeving. Wij vinden het belangrijk dat kinderen al jong in aanraking komen met kunst, cultuur, filosofie, sport en spel omdat het hen uitdaagt tot een creatieve en onderzoekende houding, iets waar ze een leven lang plezier van kunnen hebben.

GroenLinks vindt dat iedereen mee moet kunnen doen aan onze samenleving en dus ook voldoende Nederlands moet kunnen leren spreken, schrijven en lezen.

West Betuwe is een belangrijk (kennis-)centrum voor de fruitteelt, daar hoort hoogwaardig agrarisch onderwijs bij. GroenLinks is een groot voorstander van de uitwisseling tussen de fruitteeltbedrijven in onze gemeente en het agrarisch onderwijs om de ontwikkeling van milieuvriendelijke fruitteelt te bevorderen.

DOEN:

1. kernen aantrekkelijk maken voor jonge gezinnen door voldoende kinderopvang, scholen en activiteiten te behouden of te creëren,

2. culturele en muzikale vorming in het onderwijs nog meer promoten door een goede samenwerking van scholen met professionals en lokale verenigingen op het gebied van theater, beeldende kunst, dans en muziek en daarbij leren van bestaande projecten zoals de muziekverenigingen uit Asperen en Herwijnen die lesgeven op de plaatselijke basisscholen (zie linkje pagina 24),
3. het aanbod van sport- en spelactiviteiten binnen en buiten de school uitbreiden in samenwerking met de lokale sportverenigingen,
4. laagdrempelige Nederlandse taallessen organiseren voor laaggeletterden, migranten en statushouders in alle kernen,
5. stages en onderzoek stimuleren door studenten uit te nodigen van agrarische scholen uit o.a. Den Bosch, Utrecht, Tiel of de Universiteit van Wageningen en de Warmonderhof op bedrijven in onze gemeente.

OP ZOEK NAAR DE BESTE ZORG

GroenLinks staat voor goede zorg op maat voor kwetsbare mensen van alle leeftijden. Zorg en winst horen niet bij elkaar, daarom selecteert de gemeente zorgaanbieders op bewezen kwaliteit van de geleverde zorg, continuïteit en fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden voor de medewerkers. Alleen dan is kwalitatieve en duurzame zorg mogelijk met een goede band tussen cliënten, gemeente, zorgorganisaties en zorgverleners.

Het aantal ouderen in de gemeente neemt de komende jaren toe. GroenLinks wil meer en goede zorg en voorzieningen voor ouderen dichtbij huis. Ook staan we voor voldoende en kwalitatief goede jeugdzorg, op maat gemaakt voor kwetsbare kinderen en jongeren. We willen dat die hulp tijdig en in samenhang wordt gegeven, gebruikmakend van de eigen kracht van jongeren, hun ouders en hun sociale netwerk.

DOEN:

1. laagdrempelige zorg tussen de verschillende zorgverleners goed op elkaar afstemmen zodat de cliënt niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd en er geen onnodige bureaucratie is,
2. het aantal hulpverleners per cliënt beperken zodat er een vertrouwensband opgebouwd kan worden,
3. zorgverleners voldoende tijd en ruimte geven om patiënt/cliënt-gerichte zorg te verlenen,
4. intensieve samenwerking bevorderen tussen de gemeente en professionele en vrijwilligersorganisaties in de zorg en de adviesraad Sociaal Domein,

5. de gemeente stimuleren de samenwerking tussen verschillende zorgprofessionals, scholen, ouders en andere betrokkenen te intensiveren,
6. zorgcoöporaties in alle kernen promoten om de saamhorigheid in de dorpen te vergroten en de kosten van de zorg te drukken,
7. kleinschalige woon-zorgvoorzieningen en dagopvang voor ouderen dichtbij huis bieden,
8. voldoende aanbod van sport, spel en sociale activiteiten voor ouderen ontwikkelen,
9. de gemeente samen met de Jongerenadviesraad het jongerenbeleid laten maken,
10. alcohol en drugs preventieprogramma's opzetten in samenwerking met gezin, jeugdzorg, huisartsen, scholen en verenigingen waarbij we aandacht vragen voor het succesvolle IJslandse model (zie linkje op pagina 24).

OPEN

GroenLinks West Betuwe streeft naar een open gemeente waar saamhorigheid, veiligheid, vrijheid en gastvrijheid hand in hand gaan. Burgers worden in een vroeg stadium actief uitgedaagd om mee te denken en te doen bij grote en kleine veranderingen in hun leefomgeving. Daar is openheid en wederzijds vertrouwen voor nodig. Wij zetten ons in voor een inclusieve, toegankelijke samenleving. Of je nu jong bent of oud, lhbtq+'er, gelovig, ongelovig, zwart of wit, met of zonder beperking: alle inwoners van West Betuwe mogen meedoen en hebben het recht om te zijn wie ze zijn. Wij staan voor gelijke behandeling en zetten een streep door discriminatie.

DROOM: BERAAD VOOR KLIMAAT

Trefwoorden: open-bestuurlijke vernieuwing-vertrouwen in de democratie-inclusie

Mevrouw Bebnik loopt de raadszaal binnen en verheugt zich erop haar collega-burgerberaadsliden Klimaat weer te treffen. Zelden ontmoette ze zo'n diverse groep mensen. Het kost soms wel moeite om elkaars standpunten te volgen in de gesprekken over klimaatadaptie en energietransitie, maar gelukkig helpt de onpartijdige, kundige gespreksleider waardoor er wederzijds begrip ontstaat voor de verschillende inzichten en meningen.

De Gemeente West Betuwe wil in 2050 klimaatneutraal zijn en het burgerberaad loopt nu een paar jaar. De wethouder en haar ambtenaren notuleren altijd driftig als ze weer een keer aanschuiven en er zijn al een aantal ideeën van het burgerberaad door de gemeenteraad meegenomen. Mevrouw Bebnik twijfelde toen ze door de loting aangewezen werd, maar inmiddels ziet ze hoe nuttig directe, meerjarige betrokkenheid van burgers is en hoe goed het werkt om elkaars standpunten te begrijpen om uiteindelijk tot verbinding en goede voorstellen te komen.

MEEDENKEN, MEEPRATEN, MEEDOEN

GroenLinks wil natuurlijk dat de gemeente de al bestaande lokale burgerinitiatieven en overlegvormen in de zesentwintig kernen blijft faciliteren en steunen, maar vindt dat burgers ook vooraf actief betrokken moeten worden bij belangrijke onderwerpen als huisvesting, klimaat en milieu. Het burgerberaad en het preferendum (zie linkje pagina 24)

kunnen daar een belangrijke rol in spelen zodat beslissingen op draagvlak vanuit de samenleving kunnen rekenen. Wij zetten ons de komende raadsperiode in om deze manieren van meedenken, meepraten en meedoen verder uit te werken. GroenLinks zoekt daarbij naar samenwerking met maatschappelijke organisaties en groepen binnen en buiten onze gemeente.

DOEN:

1. inwoners van heldere en toegankelijke informatie voorzien die uitnodigt tot meedenken en meedoen,
2. openheid en toegankelijkheid altijd onderdeel laten zijn bij de besluiten die de gemeenteraad neemt,
3. een burgerberaad (zie linkje op pagina 24) opzetten van gelote burgers die een representatieve dwarsdoorsnede van de West Betuwse samenleving vormen,
4. ideeën en voorstellen uit het burgerberaad over belangrijke onderwerpen gebruiken voor een preferendum (zie linkje op pagina 24),
5. actief contact zoeken met maatschappelijke lokale organisaties als 'Integreren Doe Je Samen', 'Betuwe Wind' en 'Platform Toegankelijk West Betuwe'.
6. het 'right to challenge' (recht om de gemeente uit te dagen) meer bekendheid geven.

MET ELKAAR BESTUREN

GroenLinks West Betuwe wil het gebruikelijke coalitie-oppositie denken loslaten. Heldere afspraken over de verhouding en omgangsvormen tussen college, raad en samenleving zijn daarbij belangrijk. Wij zoeken naar verbinding met andere partijen vanuit thema's. Bij onderwerpen als bijvoorbeeld huisvesting van arbeidsmigranten, het plaatsen van windmolens of een rechtvaardige verdeling van de lasten zoals bijvoorbeeld OZB of rioolheffing pleiten we voor het opstellen van een bestuurlijk strategische agenda door de hele raad, waarin de onderwerpen worden benoemd die 'aangepakt' gaan worden en de wijze waarop de hele raad en de samenleving daarbij worden betrokken.

DOEN:

1. besluitvorming laten volgen op een open debat in de gemeenteraad waarbij gezocht wordt naar verbinding tussen de verschillende partijen,
2. in toegankelijke taal en via verschillende kanalen met burgers communiceren om zo iedereen tijdig een stem te geven,

3. jongeren van de Jongerenadviesraad inzetten door ze vooraf te betrekken bij en advies te vragen over het jeugdbeleid,
4. een kinder-ombudsman/vrouw installeren waar kinderen en jongeren rechtsreeks contact mee op kunnen opnemen,
5. ervaringsdeskundigen benutten.

LEEFBARE KERNEN VOOR IEDEREEN

GroenLinks West Betuwe stimuleert burgers om met groene ideeën en duurzame oplossingen te komen voor de leefbaarheid van hun wijk, straat of kern. We vinden het belangrijk dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, kunnen samenwerken en kunnen ontspannen. Dorpshuizen zijn daar onmisbaar bij. Projecten en plannen, met name als ze ook naar andere kernen meegenomen kunnen worden, mogen rekenen op extra steun zoals bijvoorbeeld de expositie 'Tricht Binnenstebuiten', het 'Bloemrijke Bermen' project in Enspijk, SpreekSmakelijk in Asperen en Heukelum Aktief.

DOEN:

1. in iedere kern een openbare plek creëren, bijvoorbeeld een buurt(moes)tuin, een natuurspeeltuin, een 'tiny forest' (minibos) of een collectieve groene brink,
2. vrijwillige groenbrigades oprichten die het gemeentelijke groen opfleuren en zo tegelijk aantrekkelijk maken voor bijen en insecten,
3. zwerfafval steviger aanpakken door naar creatieve oplossingen (zie linkje op pagina 24) te zoeken en het 'leave no trace' principe te introduceren op bijvoorbeeld de 'Gastvrije Waaldijk' waarbij toeristen hun eigen rommel mee gaan nemen,
4. dorpshuizen behouden in de kernen,
5. het aantal uitgaansgelegenheden voor jongeren uitbreiden.

VERTROUWEN EN VEILIGHEID

Sociale cohesie en preventie zijn voor GroenLinks West Betuwe de eerste voorwaarde om veiligheid en vertrouwen te waarborgen. Integrale aanpak met politie, woningcorporaties, hulpverlening, gezinnen, scholen en buurtbeheer is hierbij onmisbaar. Aanwezigheid en zichtbaarheid van wijkagenten is en blijft belangrijk om te zorgen dat onmiddellijk gereageerd kan worden op diefstal, inbraak, (huiselijk) geweld en vernieling.

DOEN:

1. pleiten voor meer wijkagenten die zichtbaar en bereikbaar zijn, de straat opgaan en regelmatig spreekuur hebben in de verschillende kernen zodat ze weten wat er speelt in een buurt of wijk en kunnen bouwen aan vertrouwen,
2. preventiebeleid baseren op overleg en samenwerking van de gemeente en politie met bewoners, ondernemers, verenigingen, scholen en organisaties als 'Veilig Thuis' en 'Meldpunt Discriminatie',
3. zorgen dat iedereen, ook minder validen en ouderen, veilig aan het verkeer kan deelnemen, door o.a. goed begaanbare stoepen en oversteekplaatsen,
4. ervoor waken dat gebouwen en voorzieningen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn,
5. pleiten voor een algeheel vuurwerkverbod,
6. een bewustwordingscampagne opzetten over drugsproblematiek en de daarmee samenhangende criminaliteit en ondermijning,
7. meer uitnodigende buitenruimtes creëren voor jong en oud.

KLEINSCHALIG TOERISME

We kiezen voor kleinschalig toerisme in het rivierenlandschap met het accent op rust, ruimte, natuur, kunst en cultuurhistorie. Grote, permanente attracties willen we niet, landelijke wandel- en fietsroutes en duurzame vormen van toerisme steunen we. Er moet een goede balans zijn tussen leefbaarheid van de inwoners en het recreëren van gasten. We steunen organisaties en locaties als Rode Kruis Bloesemtocht, Landgoed Mariënwaerd en de Forten, die zich inzetten om respectvol te genieten van de rust, ruimte en natuur in West Betuwe.

DOEN:

1. kleinschalige toeristische punten zoveel mogelijk invullen samen met in- en aanwonenden,
2. waar mogelijk geen motoren en auto's over de dijken laten rijden (m.u.v. bestemmingsverkeer) gedurende de weekenden (za/zo) tijdens de maanden april t/m augustus,
3. waar mogelijk doorlopende 30 km zones op de dijken aanbrengen,

4. gratis goed toegankelijke zwemwaterplekken creëren voor recreatie langs de Linge,
5. meer fiets- en wandelroutes met elkaar verbinden via automatische pontjes op zonne-energie die de Linge over kunnen steken.

DROOM: KERNEN KARAVAAN

Trefwoorden: kunst-verbinding-inclusie-leefbare kernen-cultuur

Met een klap slaat Marco de laatste haringen in de grond. De klei van Opijnen zat er nog aan maar de tenten staan alweer stevig in de grond van Enspijk. Nog twee kernen te gaan en dan komt er een einde aan de zomertour door de regio. Nu de vierde editie is geweest begint de Kernen Karavaan zelfs buiten West Betuwe een begrip te worden. Over een uurtje start het middagprogramma met een voorleessessie van Bibliotheek Rivierenland en daarna wordt voor de basisschoolleerlingen de kindervoorstelling gespeeld die is gemaakt in samenwerking met de Jongerenadviesraad. Marco kijkt nog even of de ingang van de tent wel vrij is van dikke kabels en andere obstakels zodat iedereen straks makkelijk naar binnen kan lopen of rijden. Dan loopt hij naar de kleine foodtruck waar vrijwilligers fruit uit West Betuwe aan het snijden zijn voor de sangria. Vanavond staat de lokale amateurtheatergroep in het voorprogramma van de prachtige flamencovoorstelling uit Sevilla die de hele zomer al meereist. Het wordt vast weer druk. Marco verheugt zich nu al op de mooie gesprekken na afloop.

VERBEELDING EN BEWEGING

Theatergroepen en kunstmanifestaties leveren een belangrijke bijdrage aan een open gemeente op lokaal niveau en worden vanuit de gemeente gefaciliteerd, zodat ze voor alle inwoners toegankelijk zijn. Hetzelfde geldt voor sportclubs en muziekverenigingen die vaak verankerd zijn in de dorpen en kunnen bijdragen aan een gezonde levensstijl en sociale cohesie. De dorpshuizen spelen daarbij een belangrijke rol.

Kunst prikkelt, verbindt en draagt wezenlijk bij aan bewustwording in de veranderende samenleving. (zie linkje op pagina 24) Het kan een positieve rol spelen bij bijvoorbeeld integratie, eenzaamheid of verveling, en zo problemen voorkomen of oplossen. We vinden het belangrijk dat initiatieven voor meer dan één kern aantrekkelijk kunnen zijn. Lokale kunstenaars zijn belangrijk, maar nationale of internationale kunstenaars zouden zich ook moeten kunnen laten zien en horen in West Betuwe.

DOEN:

1. kunst, sport en cultuur voor iedereen toegankelijk maken en houden zoals bv Waardart, Muziek op de Dijk,
2. een digitale uitkrant voor West Betuwe uitbrengen met een gezamenlijke cultuuragenda in samenwerking met bv het Stroomhuis, sKCWB, Lingefilm,
3. community art' inzetten bij maatschappelijke onderwerpen als klimaat en milieu, (zie linkje op pagina 24)
4. een jaarlijks terugkerend sportevenement opzetten tussen de kernen onderling,
5. tijdens de zomer een kleinschalig tentenfestival door de kernen laten reizen met lokale, nationale en internationale artiesten (zie onze droom),
6. de komende jaren meer geld beschikbaar stellen voor sportieve en culturele activiteiten gericht op pubers en jongvolwassenen.

LINKS NAAR ARTIKELEN

Geef burgers échte invloed op klimaatbeleid, door David Van Reybrouck, NRC 8 oktober 2021

<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/08/geef-burgers-echte-invloed-op-het-klimaatbeleid-met-het-preferendum-a4061204>

IVN natuureducatie – Tiny Forest (minibos)

<https://www.ivn.nl/tinyforest/tiny-forest-rangers-lesprogramma>
<https://www.ivn.nl/tinyforest/partnergemeenten-tiny-forest>

Een basisinkomen in 2021: hoever zijn we? Door Marieke Nielen, VPRO Tegenlicht, 10 maart 2021

<https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/artikelen/2021/basisinkomen-politieke-partijen.html>

Het IJslandse preventiemodel, Trimbos Instituut ism Nji

<https://www.trimbos.nl/kennis/ijslands-preventie-model>

Waarom is creativiteit in de klas zo belangrijk? Door Thijs Ruardi, Over kunsteducatie, 2 mei 2019

<https://meesterinkunst.nl/waarom-is-creativiteit-in-de-klas-zo-belangrijk>

Kunstenaars brengen klimaatcrisis naar de straat, door Maartje, Voor de Wereld van Morgen, 7 juni 2019

<https://www.voordewereldvanmorgen.nl/artikelen/kunstenaars-brengen-klimaatcrisis-naar-de-straat>

11 acties om zwerfvuil te verminderen, door Niobe Moen, Gemeente.nu, 26 augustus 2019

<https://www.gemeente.nu/ruimte-milieu/11-acties-om-zwerfvuil-te-verminderen/>

Community Art brengt kunst en milieu samen, door Kim van der Meulen, Kunst en Natuur

https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/2012/01/bm90_meulen_vander_community_art.pdf

Fotografie: Geert Jan Schuite